

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ: СУЧАСНІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Національно-патріотичне виховання здобувачів освіти завжди виокремлювалося як один з найпріоритетніших напрямків освітньої діяльності нашого закладу.

В умовах, коли Україна, з одного боку, вкотре перебуває на шляху радикальних політичних, соціальних та економічних перетворень, а з іншого – знаходиться у стані загрози її національній безпеці, національно-патріотичному вихованню належить пріоритетна роль.

Сучасна молодь залишається сам на сам зі своїми проблемами, не має соціальної підтримки й не може визначитись в різноманітних політичних, соціальних, економічних, морально-етичних напрямках.

Щоб змінити становище на краще, нам необхідно зрозуміти, що не можна за короткий період часу змінити молодь, не змінивши суспільство. Ось чому, стрижнем усієї системи виховання в Україні повинна бути національна ідея, яка відіграє роль об'єднуючого, консолідуючого фактора у суспільному розвитку, спрямованого на вироблення життєвої позиції людини, становлення її як особистості, як громадянина своєї держави. Національний характер виховання полягає у формуванні молоді людини як громадянина України. Ця проблема вже багато років «вирішується» на державному рівні, в той час, як педагоги, у своїх повсякденних справах пробуджують у здобувачів освіти патріотичні почуття.

На сучасному етапі, у жорстоких реаліях воєнного стану в Україні перед освітянами стоїть важливе завдання – об'єднання зусиль педагогічної та громадської спільнот на засадах взаєморозуміння, співробітництва щодо захисту прав та свобод, оволодіння учнівською молоддю універсальними цінностями та моделями поведінки, які складають основу європейської та світової культури.

На розв'язання цих завдань спрямований ряд державних документів, якими керувалися педагоги закладу в системі роботи зі здобувачами освіти: Конституція України; Закон України «Про освіту»; Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності; Національна доктрина розвитку освіти України; Концепція Нової української школи; Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання»; Указ Президента України «Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України»; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки»; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року»; Обласна цільова програма національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2022-2026 роки; Наказ МОН України «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України до 2025

року»; Методичні рекомендації МОН України щодо організації виховного процесу у 2021/2022 навчальному році щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок; Методичні рекомендації МОН України щодо організації виховного процесу у 2022/2023 щодо Національно-патріотичне виховання.

Відповідно до цих документів, організація освітнього процесу в умовах воєнного стану потребує іншого змісту та підходів. Основним цільовим напрямом має стати забезпечення безпекової складової здоров'я особистості, її фізичного, психічного, соціального і духовного благополуччя. Згідно з цим, основним завданням педагогів стало: надання здобувачам освіти базових знань з основ безпеки та формування поведінки правильних безпекових дій в умовах воєнного стану, надання психологічної підтримки; забезпечення психолого-педагогічного супроводу емоційно вразливих категорій осіб; сприяння адаптації тимчасово внутрішньо переміщеним особам; формування рис і якостей «українця-переможця» у війні російської федерації проти України: моральної стійкості, витримки, сили волі та твердості духу; протидія ворожій пропаганді, віра в перемогу, підтримання власного емоційного ресурсу; здатність протистояти негативним емоціям, стресу, тривозі, почуттю небезпеки.

Аби впоратися із цими завданнями, вихователі закладу освіти працювали над підвищенням свого фахового рівня, використовуючи наявні ресурси різноманітних онлайн-платформ та ІІІО. Протягом 2021-2023 років педагоги брали участь у роботі Міжнародних, Всеукраїнських та регіональних науково-практичних онлайн-конференціях, курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників (за вибором):

1. VIII Міжнародна науково-практична конференція «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Нестеренко Л. В.).

Всеукраїнські науково-практичні конференції:

1. Всеукраїнська науково-практична конференція «Національна безпека України в освітній сфері: виклики, цінності, досвід» Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Костенко О. О.).

2. II Всеукраїнська науково-практична конференція «Сумські історико-краєзнавчі студії» Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. (Костенко О. О.).

3. IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики» Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. (Костенко О. О.).

4. V Всеукраїнська науково-практична конференція «Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики» Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. (Костенко О. О.).

5. Регіональна конференція «Краєзнавчі діалоги: Сумщина у сув'язі тисячоліть» Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. (Костенко О. О.).

6. Всеукраїнська науково-практична конференція «Протидія інформаційно-психологічним операціям та маніпуляціям в медіа просторі» освітня платформа На Урок (Сагура Г. Ф.).

Пройшли освітні курси:

Експрес-курс для освітян «Вивчаючи міжнародне гуманітарне право» МОН України та Українська Гельсінська Спілка з прав людини (Танькова І. І.)

Курс «Життєстійкість молоді в умовах криз» Платформа онлайн-освіти Prometheus (Ломакіна В. А., Трухачева С. В., Рязанцева Т. В., Костенко О. О.)

Курс «Інформаційна гігієна під час війни» Платформа онлайн-освіти Prometheus (Ломакіна В. А.).

Онлайн-курс «Дивись під ноги! Дивись, куди ідеш!» освітня платформа «Зрозуміло» (14 вихователів, соціальний педагог, педагог-організатор).

Онлайн-курс «Рятуй, не ризикуй: онлайн-курс про безпеку волонтерів під час війни» студія онлайн-освіти EdEra (Танькова І. І., Свояков В. Ю., Ломакіна В. А., Костенко О. О.).

Освітній електронний курс «Вирішую конфлікти та будує мир навколо себе» (освітня платформа Ла Страда – Україна) (Костенко О. О.).

Отримали сертифікати підвищення кваліфікації за видом «вебінар» (дистанційно):

«Ключові онлайн-навички дітей шкільного віку у воєнні часи. Як навчити дітей безпечної поведінки в інтернеті» Освітня кампанія Stop Sexting Ukraine (Танькова І. І.).

«Психологічна безпека дорослих та дітей під час повітряної тривоги у школі» Освітня онлайн платформа «Зрозуміло» (Сагура Г. Ф.).

«Особистісна саморегуляція емоційних станів засобами арттерапії: методи релаксації» Національна освітня платформа «Всеосвіта» (Москаленко М. Б.).

«Віртуальні екскурсії Україною як засіб навчання та формування громадянської свідомості школярів» Освітня платформа На Урок (Танькова І. І.).

Вихователі закладу проявляти творчий потенціал, охоче ділились педагогічним досвідом, розміщуючи авторські статті та розробки своїх виховних заходів:

1. Стаття «Розвиток соціальних та громадянських компетентностей підлітків у позашкільній роботі в умовах інноваційних змін в освіті» (Автор - Нестеренко Л. В.).

2. Стаття «Формування громадянських компетенцій засобами педагогічних технологій» (Автори - Тонка М. Г., Парфенюк Л. О.).

3. Стаття «Проектна діяльність у краєзнавстві як ефективний метод формування ключових компетентностей здобувачів освіти». (Автор - Костенко О. О.).

4. Стаття «Проблеми становлення та розвитку громадянського виховання у закладах освіти». (Автор - Костенко О. О.).

5. Стаття «Топоніміка Лебединщини як джерело вивчення історії рідного краю». (Автор - Костенко О. О.).

6. Стаття «Громадянська освіта України у сучасному контексті як необхідна умова формування громадянського суспільства». (Автор - Костенко О. О.).

7. Стаття «Проблеми становлення та розвитку громадянського виховання у закладах освіти». (Автор - Костенко О. О.).

8. Стаття «Соціальні мережі: правила поведінки». (Автор - Сизоненко В. Ю.).

Впроваджуючи «Стратегію національно-патріотичного виховання» у КЗСОР «Сумська обласна гімназія – інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей» використовувалися різні форми патріотичного виховання; виховувалася повага до законодавчих норм; вивчалася історія України, рідного краю; відбувалося ознайомлення з іменами видатних людей, чие життя пов'язане з Україною; збиралися відомості про героїв країни.

Традиційно новий навчальний рік в закладі розпочинається місячником національно-патріотичного виховання, а в січні акцент зосереджується на громадянському вихованні. Перший урок для здобувачів освіти цього року пройшов під гаслом: «Ми українці: честь і слава незламним!». Обов'язковою є загальнонаціональна хвилина мовчання для вшанування пам'яті загиблих унаслідок збройної агресії російської федерації.

З огляду на дистанційний формат навчання, Всеукраїнські онлайн-конкурси, в яких беруть участь здобувачі освіти нашого закладу, останнім часом набувають все більшої популярності, оскільки дозволяють залучати максимальну кількість дітей, орієнтуючись насамперед на включення їх у активну роботу щодо актуалізації знань й пошуку мотивації. Ще більшої актуальності такі форми взаємодії набувають в умовах війни, адже саме цей формат дозволяє дотримуватися правил безпеки.

Протягом 2020-2023 років до подібних заходів було залучено більшість здобувачів освіти 8-11-их класів. Наймасовіші: Всеукраїнський національно-патріотичний конкурс «Ми-патріоти України!» та Всеукраїнський конкурс «Європа-це я» (Організатор «Шкільний портал»), Всеукраїнський конкурс з народознавства «Патріот» (Організатор Центр творчих ініціатив «CLEVER»); Всеукраїнські конкурси від освітньої платформи «На Урок»: «Зимові свята в традиціях нашого народу», «150 імен Лесі Українки», «#ТГШ209: Таємниця генія Шевченка», «Мир — мова щастя», «Мандрівникам належить світ!», «Захисники та захисниці України», «Слово до слова», «Україна починається з тебе», «Ми з України», «Мова моєї країни», «Школа рятувальника: перша допомога», «Світ мандрів Григорія Сковороди», Всеукраїнський конкурс до Дня Гідності та Свободи,

Всеукраїнський конкурс до Дня Соборності України, гра-вікторина До Дня соборності України «Єдина країна – єдиний народ», онлайн-вікторина до Дня рідної мови, онлайн-вікторина про життя та творчість Тараса Шевченка. На сьогоднішній день проведено аналіз результативності та залученості здобувачів освіти до Міжнародних та Всеукраїнських онлайн-конкурсів і найближчим часом цей напрямок буде висвітлено на офіційному сайті закладу.

Альтернативним способом організації виховної роботи зі здобувачами освіти, на нашу думку, є проєктна діяльність. Вважаємо за доцільне продовження роботи над традиційними загальногimназійними проєктами: «Мое місто/село в історії моєї країни» (для 8-9 класів), «Національні традиції; народні промисли» (для 10-11 класів), роботу над історичними проєктами «Родинні спогади про Голодомор», «Я – дослідник історії Голодомору свого міста/ селища/села», а також залучення здобувачів освіти до більш масштабних Всеукраїнських проєктів. (Докладніше про проєктну діяльність – вихователь Нестеренко Л. В.).

За умов дистанційного навчання не припинялась співпраця з Сумською обласною дитячою бібліотекою. За участі спеціалістів бібліотечної справи проведено ряд заходів в режимі Zoom-конференцій таких як, «День Партизанської слави України» та «Україна соборна. Разом до Перемоги!» з залученням волонтерів і батьків здобувачів освіти.

Педагоги закладу вдало використовують різні форми та нестандартні підходи до проведення виховних заходів з формування патріотичної свідомості здобувачів освіти, серед яких: челенджі («Україна бажає миру!», «Разом до перемоги!»); Meet Up («Україна – країна нескорених!», «Голодомор. Чому злочин став можливим»); майстер-класи («Оберіг для українського воїна»); флешмоби («День української хустки», «Дякую захисникам та захисницям України»); створення буктрейлерів («До 300 річчя від дня народження Г. Сковороди», «До 209 річчя від Дня народження Т.Г. Шевченка», «Психічне здоров'я»); ланцюги єднання живим словом («Соборність України – соборність наших душ»); віртуальні екскурсії («Партизанський рух і підпільна боротьба на Сумщині», «День пам'яті жертв фашизму»); історичні екскурси («19 лютого - День Державного Герба України»); відкриті онлайн-полиці («21 листопада – день Гідності та Свободи»); квести («Мова моя українська»); дискусії («Майдан, війна, свобода: еволюція соціального спротиву»; уроки обізнаності з мінної безпеки («(Не)безпека в час війни»); уроки звитяги («Ми пам'ятаємо героїв російсько-української війни», «Вистояли - Переможемо!»); уроки-реквіуми («Небесна Сотня ангелів», «Сказати хочу стільки та мовчу...»).

Таким чином, заходи національно-патріотичного спрямування доцільно підібрані, яскраві, в них поєднуються різноманітні методи та форми виховання, насичені патріотичними емоціями та переживаннями.

Використання в освітньому процесі такого мультимедійного ресурсу як інтерактивна дошка Padlet, на нашу думку, дозволяє не тільки зберігати інформацію та організовувати колективну діяльність, а й сприяє формуванню

таких навичок сучасного здобувача освіти, як критичне мислення, творче вирішення завдань та співпраця. Педагогом-організатором Каленик О. В. створено теку інтерактивних дошок, одинадцять з яких національно-патріотичного спрямування. (Докладніше про використання мультимедійних ресурсів – вихователь Тонка М. Г.).

Питому вагу в процесі формування патріотичних почуттів, вихованні готовності до захисту Батьківщини, відіграє особистий приклад самого педагога, його погляди та практичні дії, які є взірцем для наслідування. Розуміючи це, у вересні 2022 року вихователями закладу був створений волонтерський загін «Павучки СОГІ», до якого долучилися всі учасники освітнього процесу. Кількість напрямків волонтерської діяльності постійно збільшується: виготовлення окопних свічок, маскувальних сіток, пошиття маскувального одягу та білизни для поранених, плетіння теплих шкарпеток, збір теплих речей, постільної білизни, провізії. Налагоджено комунікацію з БФ «Міра» та БФ «Сумщина - незламний форпост», освоєно 300 кілограмів парафіну, наданого литовським урядом. Благодійна акція «Допоможи солдату – захисти Україну!» діє на постійній основі. Волонтерська діяльність загону висвітлюється в соціальній мережі Facebook, звітність щодо залучених ресурсів виноситься на загал батьків та громадськості.

Патріотизм сьогодні – це не мода, а виклик сучасності. Патріотами не народжуються, а стають у процесі становлення особистості. Заклад освіти має особливу відповідальність за завтрашній день вільної незалежної України. Саме тому пріоритетним в освітньому процесі КЗСОП «Сумська обласна гімназія-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей» є національно-патріотичне виховання учнівської молоді в дусі сучасних європейських тенденцій.

Голова методичного
об'єднання вихователів

І.І. Танькова